

Targalt internetis projekti raames loodud tunnikavad. 25.10.2011.

Tiigrihüppe Sihtasutus *Targalt internetis*

Hea õpetaja!

Projekti Targalt internetis raames koostasid õpetajad Birgy Lorenz ja Kärt Käesel Pelgulinna Gümnaasiumist tunnikavad, mida on lihtne kasutada internetiturvalisusest rääkimiseks põhikoolis. Tekste toimetab Ilvi Pere Tiigrihüppe Sihtasutusest.

Loodame, et leiate siit palju kasulikku materjali ning läbi meie ühise töö paranevad õpilaste teadmised turvalisest interneti- ja arvutikasutusest. Kõik projekti käigus loodud materjalid leiate ka www.targaltinternetis.ee ning www.koolielu.ee.

Turvalist õppeaastat!

Ilvi Pere

Tunni teema: Pettused internetis ehk „Õnnetoovad kettkirjad“

Aeg: 45 minutit – 90 minutit

Õpilaste vanus: 6.-9. klass

Teema ülevaade:

Internetiavarustes toimetavad väga erinevad inimesed – võiks öelda, et seal leidub igasuguseid „sulelisi ja karvaseid“. Enamus inimesi on ausad ja heatahtlikud, aga kindlasti kohtame ka kiuslikke ja valelikke. Erinevate uuringutega on kindlaks tehtud, et igas suuremas inimgrupis leidub ligi 2% tegelasi, kelle kavatsused ei ole kõige paremad. Kui arvutada kogu maailma arvutikasutajad (keda on 2011. aastal umbes 2 miljardit), siis saame kurikaelade arvuks 40 000. Ja kõigil neil on võimalus meie tuppa sisse astuda ja meilt midagi välja petta, kuidas? Kahjuks on interneti ja päriselu erinevus see, et internet tuleb üle maailma meile nn koju kätte. Seega on selliste külaliste vältimiseks vaja targemaks saada ja ohutult käituma õppida.

Üks huvitav asi on e-kiri. Arvutikasutajana on meil tavaliselt ka e-posti aadress, mille ise oleme loonud. Enamasti on see aadress teada ainult meile ja inimestele, kellele selle avaldanud oleme – sõpradele, õpetajale, treenerile, töökaaslastele jne. Huvitaval kombel hakkab sinna siiski üsna pea laekuma kirju tundmatutelt inimestelt, kellel on mõni mure või ettepanek. Näiteks soovivad nad meie abi kadunud vanatädi raha kättesaamiseks Šveitsi pangast või teatavad, et oleme võitnud loteriis, milles me kunagi osalenud ei ole. Enamasti on need pöördumised inglise keeles või vigases eesti keeles, kuna kasutatakse automaattõlke programme (nagu Google Tõlkija). Tegelikult on need kirjad kirjutatud robotite poolt või inimeste poolt kaugetel maadel. Kirja eesmärgiks on teada saada meie panga paroolid või meilt raha välja petta. Pidage meeles, et ükski pank ei küsi teilt kunagi paroole, kui nad on need unustanud ja ei ole võimalik võita loteriis, milles sa tegelikult kunagi osalenud ei ole ning rikkaid vanatädisid ei jagu samuti kõigile.

Targalt internetis projekti raames loodud tunnikavad. 25.10.2011.

Tiigrihüppe Sihtasutus **Targalt internetis**

Teine petukaup on kettkirjad, mille edasi saatmine peaks tooma õnne või hoidma ära õnnetust. Selliseid kirju saavad inimesed, kes tahavad näiteks muuta internetiliiklust aeglasemaks, teevad mingit varjatud või avalikku reklaami või on lihtsalt pahatahtlikud. Maailmas ringlevatest e-kirjadest 98% on tegelikult rämpspost, kahjuks lipsavad need jätkuvalt läbi interneti ja e-kirja teenusepakkujate sõelast ning potsatavad ikkagi meie postkasti. Sellised kirjad tuleb kohe kustutada, sest tegelikult ei ole neil mingit seost meie elu ja tegemistega. Lisaks võivad need sisaldada viiruseid või nuhkprogramme, mis tahavad kätte saada meie erinevaid parooli. Kui kahtlete kustutamises, küsige kindlasti nõu asjatundjalt.

Lisalugemiseks: Erki Puura <http://erikpuura.wordpress.com/enimlevinud-petuskeemid/>

Tunni eesmärgid

- Õpilased mõistavad kettkirjade ja võõrastelt saabuvate kirjade eesmärki
- Õpilased mõistavad, et kettkirjad, reklaamid, loteriivõidud ja kahtlased abipalved on rämpspost
- Õpilased oskavad kettkirjade ja muu rämpsposti korral turvaliselt käituda

Töövahendid õpetajale: arvuti, internetiühendus (filmi näitamiseks), õpilastele paberil näidiskirjad.

Tegevuste kirjeldused	Aeg
<p>Sissejuhatus</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tervituseks: mis teil seostub esimese asjana sõnaga „spämm“? • Tutvusta õpilastele tunni käiku: täna analüüsime internetis levivaid petukirju ja loome nende kohta teavituspõhise, mida kasutada meie koolis ja jagada lapsevanematele	3 minutit
<p>Teemad ja ülesanded</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Alustage õpilastega diskussiooni teemal, kas õpilastel on e-postkast ja kui palju nad seda kasutavad ✓ Miks on e-postkasti omamine hea? ✓ Kui kaua on neil e-postkast olnud ja kuidas on selle nimi? (Selgitage õpilastele, et vanemaks saades peaks olema ametlikum aadress, õpetajale ja tulevasele tööandjale ei saadeta kirju aadressilt kukimuki@hotmail.ee) ✓ Kas keegi on saanud rämpsposti ja kui tihti seda saadakse (selgitage, et kui keegi saab iga päev väga palju kirju, siis tuleks äkki teha uus aadress)? ✓ Kui saadakse rämpsposti, siis milliseid ning mida sellisel juhul õpilased teinud on? ✓ Kas kellelgi on kombeks liituda erinevate teenustega? (Selgitage, et „subscribe“ ja liitumine mängude jt keskkondadega võivad kaasa tuua soovimatuid kirju. Soovitage, et kui huvi on suur, siis võib teha teise e-posti aadressi, mille peale kõik sellised asjad suunatakse ning oma ametlikum e-post hoitakse nn pahnast vabam) ✓ Vaadake mutikat „Üheksakümmend üheksa“ – väga õpetlik ja naljakas http://et.sheeplive.eu/fairytales/uheksakummen-duheksa ✓ Arutlege klassiga, mis videos toimus ja kuidas talunik lamba mure lahendas? ✓ Vaadake videot „Suur suu“ http://et.sheeplive.eu/fairytales/suur-suu ✓ Arutlege klassiga, mis videos toimus ja mis võib juhtuda, kui me liiga avalikult igale	17 minutit

<p>võõrale kirjale või jutule vastama hakkaksime?</p> <p>✓ Õpetaja tutvustab „Pettused internetis“ teemat, saades pidepunkte teema ülevaatest</p>	
<p>Rühmatöö</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jagage õpilased rühmadesse (4-5 inimest) (kirjad on erineva pikkuse ja raskusastmega, mõni on ka inglise keeles, seega saab õpetaja neid jagada vastavalt õpilaste tasemele) • Jagage laiali näidiskirjad (õpetajale: need on reaalsed petukirjad) • Iga rühm teeb teistele kokkuvõtte: millest kiri räägib, mida püütakse saavutada; kas kirja sisu tundub kahtlane – miks?; mida peaks sellise kirja puhul tegema? • Õpetaja võtab tunni kokku ja jagab õpilastele koduse töö 	15 minutit
<p>Hindamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja hindab õpilaste esitatud rühmatöö ja arutelu tulemusi, osalust aruteludes ning tehtud ettepanekuid • Paluge õpilastel sooritada kodune töö – koostada ja disainida voldik. Parimad voldikud ja mõtted saab hiljem kasutusse võtta ühe osana kooli e-ohutuse alases tegevuses nt arvutiklassis, raamatukogus jne. 	5 minutit
<p>Kodune töö</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õpilased koostavad ja disainivad rühmatöös voldiku kaasõpilastele ja õpetajatele teemal: millised ohud valitsevad e-kirja maailmas ning kuidas kahtlaste kirjade puhul käituda? Nõuandeid võib kujundada ka elektrooniliselt, multikana, slaidiprogrammina. 	5 minutit

Näidiskirjad

A. Õnneleek

See leek on Ungarisse jõudnud. Leek peab jõudma üle maailma. Sa pead selles kindel olema ka siis, kui sa pole ebausklik. Pane tähele: Anna Kovacs sai 1911. aastal leegi ja võitis lotoga 7 miljonit. Üks Lääne-Saksamaal elav noormees unustas e-kirja edasi saata ja kaotas oma palga. Üks idasaksa tüdruk võitis 40 000 marka, kuid hävitas leegi ja suri. 1982. aastal võeti üks ungari õpilane pärast eksamitulemuste protesteerimist ja ümberhindamist ülikooli. See e-kiri on jõudnud sinu juurde selleks, et sulle õnne tuua. Sa pead selle kirja 6 päeva jooksul saatma edasi 19 inimesele. Pane tähele, mis juhtub 9. päeval?!

Tiigrihüppe Sihtasutus *Targalt internetis*

B. Kallis Austatud One

Kallis Austatud One,

Tervitused,

Lubage mul teile teatada, mu soov laskumist ärisuhe teile. Ma sain teie kontakt International kodulehel kataloog. Ma palvetasin üle ja valinud oma nimi seas teiste nimede tõttu on see austamine olemust ja antud soovitude mulle lugupeetud ja usaldust väärt inimene võin teha äri ja soovitusi pean karda usaldama teid selle lihtne ja siiras äri.

Ma Wumi Abdul; ainult tütar hilja Härra ja proua George Abdul. Mu isa oli väga rikkad kakaod kaupmehe Abidjan, majanduslikku kapitali Elevandiluurannik, enne kui ta oli mürgitatud surma tema äripartnerite ühel oma väljasõit kettaheites ettevõtlusega tegeleda. Kui mu ema suri 21. oktoobril 1984 võttis isa mu ja mu noorem vend Hassan eriline, sest me oleme emata. Enne surma mu isa 30. juuni 2002 eraõiguslik haigla siin Abidjan. Ta salaja kutsus mind oma voodi kõrval ja ütles mulle, et ta on summa \$ 12.500.000 (kaksteist miljonit viissada tuhat dollarit) vasak vahekontole konto kohalik pank siin Abidjan, et ta kasutas minu nime, kui tema esimene tütar Järgmise lähedast hoiule fondi.

Ta seletas mulle, et see oli, sest see rikkus ja mõned tohutult raha oma äripartnerite peaks tasakaalustaks oma alates tegelema nad olid, et ta oli mürgitatud tema äripartnerite, et ma peaks otsima Jumala kartes välismaa partner riigis minu valik kus ma kanda raha ja kasutada seda investeerimise eesmärgil, (näiteks kinnisvara haldus). Sir, me oleme ausalt otsib teie abi järgmistel viisidel.

1) Anda pangakonto, kuhu see raha kantakse üle.

2) olla eestkostja seda, sest ma olen tüdruk 26 aastat.

Lisaks Sir, me oleme valmis pakkuma Teile 15% summast kompensatsiooni vaeva sisend pärast edukat ülekandmist sellesse fondi oma määrama konto välismaale. palun võtke, mind läbi selle e-posti aadressi

wumi1000abdul@yahoo.com

Eeldades, et kuulda varsti.

Tänu ja Jumal õnnistagu.

Parimate soovidega.

Miss Wumi Abdul

PALUN era-ja turvakaalutlustel, Vasta mulle VIA EMAIL:

wumi1000abdul@yahoo.com

Targalt internetis projekti raames loodud tunnikavad. 25.10.2011.

Tiigrihüppe Sihtasutus *Targalt internetis*

C. Tööpakkumine

From: patterson_dc04@yahoo.com.hk

Teema: töö võimalus

Kuupäev: 8. aprill 2007 19:41:54 BDT

Reply-To: patterson_dc04@yahoo.com.hk

AFBI (Agri-Food Biosciences Instituut)

Dear Sir / Madam,

Minu nimi on Patterson Dc. I olen vabakutseline researcher. I oleks väga huvitatud pakub sulle osalise tööajaga tasustatud tööd, kus võid teenida alot. I lihtsalt astus mu tööd teadur eest AFBI (Agri-Food Biosciences Instituut), aga ikka tööd vabakutseline konsultant instistute mis annab mulle väga palju aega, et teha oma tööd, mis on põhimõtteliselt on vabakutseline teadlane, kes saaks tööle uurimisinstituudid tegema teadusprojektide kõikjal maailmas.

MIDA on vaja teha USA

Praegu ma just antud vahendeid pea uurimisprojekti aastal troopilistes piirkondades Lääne-Aafrikas seoses haruldaste ja ohustatud taime liikide ja see oleks alustamist väga kiiresti, aga minu rahastamisküsimused olid minu Ameerika kolleegidega, mis saatis mind hulga maksed enamasti USA põhinev rahakaardid. Getting raamatupidaja riike või avamine arvesse oleks olnud minu parim valik, kuid mul on tähtaeg ja mõnda neid valikuid maksaks mulle aega ja palju muud nõuded Ma ei ole valmis tegelema, kui ma oleks reisimine palju meantime. So praegu, eeldades, et teil oleks võimalik tegeleda raha, ma oleks valmis tööle teile lepingu alusel, et minu makse esindaja tagasi riike, niimoodi võin välja ja teeb need rahakaardid välja, sa võiksid siis raha neid lihtsalt tagasi võtta 10% kogusumma nende rahakaardid oma komisjonitasu ja seejärel saata Ülejäänud tagasi mind läbi Western Union pangaülekandega.

Töö kirjeldus?

1. Maksta klientidele
2. Sularahamaksed sinu Pank
3. Maha 10%, mis on teie protsent / maksuma Makse töödeldud.
4. Edasi tasakaalu afer maha protsent / maksuma ükskõik kontorid võetakse teiega saata makse kuni (tasumine on edastatud Western Union Money Transfer).

Kui palju läheb teile teenida?

10% iga tehinguga! Näiteks: te saate 7000 USD kaudu kontrolli või rahakaardid meie nimel. Sul on raha raha ja hoida \$ 700 (10% alates \$ 7000) ise! Aasta alguses teie komisjon võrdne 10% aga hiljem see tõuseb kuni 12%!

Targalt internetis projekti raames loodud tunnikavad. 25.10.2011.

Tiigrihüppe Sihtasutus *Targalt internetis*

EELISED

Sa ei pea minema nagu te tööd sõltumatu töövõtja otse oma kontorina. Sinu töö on täiesti seaduslik. Võite teenida kuni to \$ 3000-4000 kuu, olenevalt aega veedad sa seda tööd. Te ei vaja kapitali, et alustada. Töötajatele, kes teevad jõupingutusi ja töö raske on suur võimalus saada juhiks. Igatahes meie töötajad kunagi jäta meid.

PEAMISED NÕUDED

18 või vanem

õiguslikult võimeline

vastutav

valmis töötama 3-4 tundi nädalas.

PC teadmisi

e-posti ja Interneti-kogemust (vähemalt)

Ja siis tean, et kõik on täiesti seaduslik, et põhjus, miks Te olete täitma lepinguga!

Oleksin rõõmus, kui te nõustute minu pakkumine ja ma kavatsen algab töö niipea, kui olete valmis.

Kui oled huvitatud, kirjuta mulle tagasi at patterson_dc04@yahoo.com.hk nii saame järeldada korra.

Palun pange tähele, kui vastate täitke allolevat vormi:

Nimi:

Täielik aadress (ei p.o.box):

Phone Number (numbrid):

Age:

Sex:

Praegune töökoht:

E-post:

Vasta sellele kirjale: patterson_dc04@yahoo.com.hk)

Täname oodatud action.And Loodan kuulda tagasi sinult.

Patterson Dc

AFBI (Agri-Food Biosciences Instituut)

Iirimaa, Dublin.Hillsborough

(Patterson_dc04@yahoo.com.hk)

D. Võiduteade

Subject; Winner Microsoft Yahoo Google Lottery Promotion

MICROSOFT YAHOO GOOGLE LOTTERY PROMOTION North London Business Park (NLBP) Oakleigh Road South, London, N11 1NP United Kingdom.

Dear Lucky Winner,

We happily announce to you the result of the Microsoft, Yahoo and Google Lottery draws held on

Targalt internetis projekti raames loodud tunnikavad. 25.10.2011.

Tiigrihüppe Sihtasutus *Targalt internetis*

Saturday 12th of September 2009, Lotto 6/49 in Essex, United Kingdom. All participants were selected randomly from World Wide Web site through computer draws system and extracted from over 100,000.00 companies and personal e-mail addresses.

Your e-mail address attached to Ticket number: B9564 7560 with serial number 046560 drew the winning numbers 6 7 14 16 17 27 Bonus 32. You have therefore been approved to claim a total sum of 500,000.00 (FIVE HUNDRED THOUSAND POUNDS STERLING) in cash credited to file EAAL/9080118308/08.

To file for your claim, please contact your corresponding Fiduciary Claim Agent (Mr. Michael Walker) immediately you get this message for quick and urgent release of your fund.

Contact information is as follow:

Mr. Michael Walker

Email: michael.walker@micro.lt

Tel: +44-7024031703

Endeavour to submit the below information's as stated below to enable Mr. Michael Walker process your winning.

1. Full Name:.....
2. Full Address:.....
3. Marital Statue:.....
4. Age:.....
5. Sex:.....
6. Nationality:.....
7. Tel. Number:.....
8. Country of Residence.....

***Due to possible mix up of some numbers and email contacts, we ask that you keep this award strictly from public notice until your claim has been processed and your money remitted. This is part of our security protocol to avoid double claiming or unscrupulous acts by some participants of this program. ***

Congratulations once more from all members and staff of this Lottery program.

Yours Sincerely,

Microsoft, Yahoo and Google Lottery Promotion **Customer Service**

Targalt internetis projekti raames loodud tunnikavad. 25.10.2011.

Tiigrihüppe Sihtasutus *Targalt internetis*

E. Facebook

Teema: Facebooki naasmine

Kuupäev: Püh, 10. aprill 2011 22:53:33 -0700

Saatja: Facebook

Vastuskirja saaja: Facebook

Tere Jane,

Meil on kahju, et sul on olnud raskusi oma Facebooki kontole sisse logimisega.

Naase nüüd Facebooki [KLIKI SIIA](#)

Facebooki lehel võid küsida abi ka salasõna ja kontole sisse logimise kohta.

Tänu,

Facebooki meeskond